

BEDRIJF BERGMANS

Akkerbouwer
Dronten

GLB-tour

Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid gaat veranderen. Boeren krijgen vanaf 2013 geen geld meer op basis van historische rechten, maar op basis van geleverde maatschappelijke diensten. Het is een vaak abstracte discussie waarin in algemene zin wordt gesproken over maatschappelijke waarden en diensten en over de concurrentiekracht van de landbouw. Daarom is het goed om eens een keer aan de andere kant te beginnen. Een deskundigenpanel is op zes bedrijfsbezoeken geweest. Op de zes bedrijven besprak het panel hoe een wijziging in het GLB er op dat ene bedrijf uit zou kunnen gaan zien. Hoe groot is de huidige afhankelijkheid van de

subsidies, welke diensten of waarden worden beloofd, welke bedrijfsactiviteiten vallen onder maatschappelijk verantwoord ondernemen, welke activiteiten vallen onder de kop innovatie en op welke wijze moet de boer/boerin de bedrijfsvoering aanpassen om in de toekomst overeind te blijven? Leidraad voor de gesprekken waren de BIN-cijfers over de gemiddelde bedrijfsresultaten van vergelijkbare bedrijven.

De 'GLB-tour' is een initiatief van Netwerk Platteland, Stichting Natuur en Milieu, LTO Noord en is gefinancierd door het Ministerie van LNV (thans EL&I).

Johan Bergmans is akkerbouwer in de Flevopolder. Zijn vader is hier in 1964 begonnen als pachter op twee kavels, samen 38 hectare groot. De eerste jaren hebben ze het bedrijf in een maatschap gerund, en in 1995 heeft Bergmans het helemaal overgenomen.

Bergmans:

"In 1986 kwam ik van de HAS af en toen ben ik meteen het bedrijf in gegaan."

» In 1972 had mijn vader het al in erfpacht overgenomen zodat hij er flink op kon afschrijven. Ik heb een tijdlang naast het bedrijf ook een baan gehad als leraar maar daar ben ik in 1992 mee gestopt. Dat was ook de tijd dat we extra grond konden pachten en in 1995, toen ik het hele bedrijf overnam, kon ik zelfs ook nog een ander bedrijf er bij kopen. Ik heb nu een vrij intensief bouwplan. Een kwart is graan, een kwart is aardappelen, een zesde deel bieten, een zesde deel ui en dan nog wortelen en plantuien. Met die laatste ben ik aan het experimenteren om te kijken of ik zelf tweedejaars plantuien kan opkweken. Dat zou een forse besparing kunnen betekenen. We hebben hier in de loop der jaren een aantal nieuwe schuren gebouwd. »

KLOPPEN DE BIN-CIJFERS?

Hier in deze polder liggen de cijfers gemiddeld iets hoger. De opbrengsten zijn hoger, maar waarschijnlijk ook de kosten wel wat hoger dan hier gesteld. Dat betekent dat ook het aandeel aan steun in het totale inkomen hier gemiddeld veel kleiner is. Hier is dat maximaal 25 procent en dat komt omdat er altijd al veel vrije producten zijn geteeld. De hoeveelheid vrije producten kan trouwens waarschijnlijk niet veel hoger worden, want graan heb je nodig voor de schoning van je grond en bieten voor de stabiliteit van je grond.

Er is een opvallende stijging te zien van het eigen vermogen de afgelopen jaren. Die is volgens de ondernemers te verklaren door een stijging van de grondprijzen. Elders in Nederland worden boeren uitgekocht omwille van bijvoorbeeld natuur of woningbouw en die komen dan met een grote zak geld naar de polder. Dat drijft de grondprijzen en dus het eigen vermogen omhoog.

WAT GEBEURT ER HIER ALS HET GLB ANDERS WORDT GEORGANISEERD?

Per bedrijf zal dat heel verschillend uitpakken en dat is vooral afhankelijk van hoeveel vrije gewassen je hebt en hoeveel beschermde gewassen. Macro gezien zullen er wel eerst de nodige markteffecten optreden. Als boeren bijvoorbeeld in de veenkoloniën consumptieaardappelen gaan telen, dan zullen we dat hier wel gaan merken. En het zit er dik in dat ze dat daar gaan doen. Dat is vervelend voor de polderboeren want als er veel hectares consumptieaardappelen bijkomen, zal dat de markt merkbaar beïnvloeden. Bovendien is de grondprijzen daar veel lager.

Voor deze regio is er een aantal opties. We zouden meer groenten kunnen gaan verbouwen, bijvoorbeeld uien. Die specialisatie houdt overigens wel een keer op want je bent erg kwetsbaar als je veel van dat soort gewassen hebt. We hebben hier wel-

iswaar een goede infrastructuur, een goede watervoorziening, maar die gewassen hebben nu eenmaal meer bedrijfsrisico's dan onze bulkgewassen. Groentegewassen zijn vaak gevoeliger voor prijsschommelingen en weersinvloeden. De risico's die je hebt met de specialistische gewassen, probeer je weer op te vangen door mechanisatie, nog nieuwe technieken zodat je uiteindelijk toch die gewassen kunt gaan verbouwen.

Een verschuiving richting melkveehouderij zien de ondernemers hier niet zo snel gebeuren. 'Dat zit niet in de genen', en de dure dierrechten maakt het niet aantrekkelijk om hier in de polder te gaan zitten. Wel zie je nog wel eens melkveehouderijbedrijf hier komen die dan samen met een akkerbouwbedrijf een alliantie begint en zo samen de mestboekhouding regelen. Een andere optie is natuurlijk de schaalvergroting. Die gaat gewoon door, maar dan wel vooral voor de eigendomsbedrijven. Voor de 100% pachtbedrijven is het veel moeilijker om uit te breiden omdat Domeinen nu de grond alleen nog maar te koop aanbiedt. De steeds groter wordende bedrijven kunnen zich vervolgens ook steeds beter specialiseren.

ZIJN ER MOGELIJKHEDEN OM EEN GLB-FLAT RATE OP TE PLUSSEN?

Maatschappelijke diensten zien de ondernemers hier niet zo zitten. Akkerrandenbeheer doen sommigen wel, maar het is lang niet overal mogelijk. Het is weliswaar goed voor de biodiversiteit en de waterkwaliteit, maar als ondernemer doe je zo iets alleen als je daar economisch beter van wordt. Je rekent uit of de subsidie meer opbrengt dan je gewas. Dus hier en daar zijn wel mogelijkheden.

Wel zien de ondernemers wat heil in het belonen voor het niet gebruiken van de kopkokers. Die mag je al niet meer gebruiken, maar misschien kan daar een vergoeding voor komen uit het GLB. Dit is voor de ondernemers een goed voorbeeld van hoe

Aanwezigen 10 november 2010

Gibogroep: Rutger Steenbeek

Provinciaal LTO bestuurslid: Arnold Michiels (tevens akkerbouwer)

Agrarische natuurvereniging: Coby Dekker (tevens akkerbouwer)

Dienst Landelijk Gebied: Pieter Boole

Bedrijfsadviseur van Agrifirm BV: Mark Ermers

Netwerk Platteland: Rob Janmaat (gespreksleider)
Geert van Duinhoven (notulist)

LTO-Noord: Jasper van der Horst

Stichting Natuur en Milieu: Jan Dirx

Ministerie van EL&I: Anne Bruinsma

Locatie bedrijf Bergmans (bron: Google Maps)

een maatschappelijke dienst goed inpasbaar is in het bedrijfs-systeem. Het moet niet te veel gedoe geven en geen financieel nadeel. En, heel belangrijk, je moet als ondernemer de overheid kunnen vertrouwen. Dat is een belangrijke reden waarom boeren nu vaak uiteindelijk na zes jaar contract toch stoppen met het akkerrandenbeheer. Daar zit overigens, zo erkennen de ondernemers, wel iets paradoxaals in: de overheid is onbetrouwbaar omdat ze de contracten telkens wil wijzigen, maar de boeren zelf willen graag van de contracten af kunnen als het economisch rendabeler is om er toch maar een gewas op te zetten.

Andere mogelijkheden voor maatschappelijke diensten zien de ondernemers hier nauwelijks. Aan recreatie hoef je hier niet te veel te verwachten. Wel gaan we, en dat is ook een soort maatschappelijke dienst, zoeken naar mogelijkheden voor gesloten systemen, het liefst op individuele bedrijven, maar ook als combinatie met melkveehouders. Systemen dus waarbij je de mest van je eigen bedrijf ook zelf weer kunt gebruiken, dus geen mest-aan of -afvoer. En dan kun je nog zeggen energie, bijvoorbeeld windmolens. Dat is een optie, maar je wilt alleen niet dat ook anderen, dus niet boeren, dan van dat geld gebruik kunnen maken. Want het is en blijft landbouwgeld. Subsidie voor windmolens moet dan wel uit andere budgetten komen en niet uit het GLB.

Blauwe diensten ook niet. Het waterschap heeft het allemaal redelijk op orde. Door de inklinking van de klei moeten we wel voortdurend oppassen en eventueel het waterbeheer bijstellen. Maar tot nu toe gaat het goed en hebben we ook voldoende watercapaciteit. In de Noordoostpolder is trouwens wel minder en soms een tekort aan water dus daar moet wel nog het nodige gebeuren. Maar het ligt niet voor de hand, zo vindt men, dat dit in de vorm van blauwe diensten zou moeten.

INNOVATIE

Het liefst zien de ondernemers extra geld richting innovatie gaan. Daar is nog heel veel te winnen op het gebied van duurzaamheid, bijvoorbeeld in de sensortechnologie en GIS-systemen waarbij je veel zuiniger en efficiënter om kan gaan met bespuitingen. Daar is stimulerend beleid voor nodig om dat te ontwikkelen. Vraag is wel, zo vinden sommigen, of dit echte maatschappelijke diensten zijn. De sector zelf zal er namelijk ook flink van profiteren omdat het flink kan schelen in de kosten voor gewasbeschermingsmiddelen.

Datzelfde geldt in feite voor de discussie of bodemverbetering een maatschappelijke dienst is. Nu al zijn de ondernemers zorgvuldig met hun bodems en voeren ze compost aan ter verhoging van het organische stofgehalte.

En tot slot zou het argument van handicapgebied nog steeds van kracht zijn, zo menen sommige ondernemers. Er is immers weinig grondmobiliteit en de grondprijs is erg hoog. Dat maakt het moeilijker om uit te breiden. Een toeslag omdat het een handicapgebied is, blijft voor sommigen dan ook nog steeds goed verdedigbaar voor de Flevopolder.

**BIN-gegevens Samenvattend overzicht van resultaten van grotere akkerbouwbedrijven
(2008 voorlopig)**

Jaar		2005	2006	2007	2008	
Aantal bedrijven		2.350	2.280	2.210	2.140	
Opp cultuurgrond	ha	70,6	70,4	71,5	72,4	
	eigendom	%	51	56	56	57
	erfpacht	%	6	5	4	2
	pacht	%	43	40	40	41
Aantal huishoudens		1,15	1,12	1,15	1,13	
Aantal ondernemers		1,62	1,65	1,54	1,66	
Inkomen en balans						
Inkomen uit bedrijf	€	37.900	90.000	68.600	57.500	
Totaal EU-betalingen	€	16.980	25.010	26.940	27.060	
EU-betalingen als % van ink. uit bedrijf	%	44,9	27,8	39,3	47,1	
Totaal inkomen	€	42.800	100.200	75.600	62.400	
Vreemd vermogen	€	604.200	553.400	652.200	652.400	
Eigen vermogen	€	1.186.700	1.566.600	1.598.200	1.875.100	
Solvabiliteit	%	67	75	72	75	
Opbrengsten, kosten en afschrijvingen						
Totaal opbrengsten	€	227.600	283.100	290.900	301.200	
	w.v. tarwe	€	18.000	27.300	36.800	35.800
	w.v. gerst	€	3.500	5.400	7.500	6.400
	w.v. poot aardappelen	€	34.100	40.400	54.900	56.100
	w.v. consumptie aardappelen	€	38.500	61.600	31.200	52.600
	w.v. suikerbieten	€	35.300	36.100	28.000	31.500
	w.v. zaaiuien	€	11.800	25.700	16.900	14.100
	w.v. groenten	€	8.400	5.100	9.000	11.200
	w.v. overige opbrengsten ¹⁾	€	17.400	30.200	42.000	34.900
Totaal betaalde kosten en afschrijvingen	€	189.500	195.200	223.200	247.700	
	w.v. meststoffen	€	10.200	11.500	12.600	16.300
	w.v. zaai zaad en pootgoed	€	13.600	17.400	20.800	24.000
	w.v. gewasbeschermingsmiddelen	€	21.600	23.600	27.000	28.400
	w.v. betaalde pacht	€	19.400	18.600	19.600	22.700
	w.v. afschrijving gebouwen	€	8.900	9.800	9.700	11.300
	w.v. afschrijving machines en installaties	€	18.800	20.300	24.300	26.800
	w.v. brandstoffen	€	7.800	9.300	11.100	12.100
	w.v. onderhoud	€	15.100	16.100	19.900	20.400
	w.v. werk door derden	€	11.900	12.800	13.900	14.300
	w.v. financieringslasten	€	17.600	18.500	24.100	27.400
	w.v. algemene kosten	€	11.600	12.600	13.100	14.400

¹⁾ Onder andere de beheersvergoedingen, loonwerk, opbrengsten verkochte energie, recreatie e.d.